

ВІДГУК

офіційного опонента доктора мистецтвознавства

Роготченка Олексія Олексійовича

на дисертацію Чучук Соломії Маркіянівни

«СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОЛЯ МІСТ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ СЕРЕДИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури

Дисертація Соломії Чучук є ґрунтовним комплексним дослідженням, яке характеризується актуальністю, доцільністю та відповідністю тематики новітнім потребам культурологічних та мистецтвознавчих студій. Світові глобалізаційні процеси, континуальна трансформація духовно-матеріальних засад сучасності спричинюють постійні перетворення міського предметного простору. Основу динамічної мінливості образу території становлять візуальні знакові системи, які знаходяться в безпосередньому зв'язку з поняттями часу, політичними й соціокультурними реаліями епохи. Саме їхній інтелектуальний і культурний потенціал здатен радикально перетворити сприйняття міського середовища індивідами. Тому дослідження естетико-культурної специфіки інформаційного поля міст Івано-Франківщини, виявлення проблемних аспектів і моделювання механізмів їх удосконалення становить значний інтерес і зумовлює актуальність проведеного здобувачкою наукового пошуку.

Важливою позитивною рисою роботи є її прикладний характер. Результати проведених наукових студій можуть бути використані не тільки для розширення культурологічної та мистецтвознавчої теоретичної бази, а й для практичної оптимізації проектних процесів, приведення в дію архітектурно-дизайнерської роботи з якісної трансформації довкілля українських міст.

Дисертація цілісно виважена, структурована. Авторка чітко окреслює сферу дослідження, обмеживши інформаційне поле сукупністю комерційної, соціальної та навігаційної знакових систем, а також наголосивши на тому, що у

роботі розглядається виключно предметний простір міста, а засоби масової інформації, у тому числі преса, радіо, телебачення та комп'ютерні технології до уваги не беруться.

Для досягнення поставлених завдань та повноцінного розкриття необхідних положень на різних етапах роботи здобувачка послуговується широким спектром загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, які поділяє на теоретичні, емпіричні й синтетичні (дисертація, підрозділ 1.2). Особливий інтерес становлять методи вивчення сприйняття міського простору за Е. Бунічем, які дисертантка використовує як основу для експертно-польових досліджень (дисертація, с. 45), а також сформовані С. Пироговим концептуальні моделі візуального образу міста, через призму яких авторка розглядає систему візуальних комунікацій (дисертація, с. 46-47).

Робота написана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Авторка підтверджує свою думку значною кількістю ілюстративного матеріалу. Знайомство з текстом полегшує укладений словник термінів та перелік прийнятих скорочень. С. Чучук вільно орієнтується у фахових тонкощах предмету, що розглядається, досить вміло систематизує і класифікує матеріал. Характеризуючи науковий апарат дисертації, необхідно відзначити чітко сформульовану мету, об'єкт і предмет дослідження, логічну структурованість розділів праці, достатню обґрунтованість отриманих результатів, які визначають її наукову новизну.

Дисертаційне дослідження народилося в результаті багаторічної праці здобувачки, яку супроводжували систематичний наполегливий науковий пошук, емпірично-теоретичні розробки, експедиційні обстеження матеріалів, проведення інтерв'ю й тематичних бесід. Глобальну роботу проведено під час опрацювання іноземних джерел, що передбачало здійснення професійного перекладу вузькоспеціалізованих текстів із російської, англійської, польської та китайської мов. Виважено й аргументовано С. Чучук вибудовує фундамент своєї праці, вивчаючи літературні й електронні джерела, фото- та

відеоматеріали, що стосуються систем візуальних комунікацій досліджуваних міст, осмислює й узагальнює напрацьоване попередниками і вводить нові елементи, що розкривають специфіку інформаційного поля сучасних міст.

Аналізуючи історіографію дослідження, дисертантка критично розглядає праці різнофахових спрямувань та поділяє літературні джерела на чотири категорії, в залежності від ракурсу фігурування в них явища міського середовища (дисертація, підрозділ 1.1). При цьому охоплює соціокультурний аспект міського довкілля, урбаністичні дослідження, дизайн у міському просторі й інформаційне поле міста.

У другому розділі дисертації авторка розкриває поетапний процес еволюції комерційної соціальної і навігаційної знакової систем у контексті трансформації політичних, соціокультурних реалій другої половини ХХ ст (автореферат, с. 6). С. Чучук виділяє ключові етапи трансформації стильових, художньо-конструктивних, ідейних характеристик об'єктів інформаційного поля, опираючись на широкий спектр літературних та ілюстративних джерел визначеного періоду. Здобувачка звертає увагу на регіональні, локальні особливості знакових систем і прослідковує вплив політичних режимів та мистецьких тенденцій на формування візуального поля міст.

Третій розділ наукових студій укладено в результаті спостережень дисертантки за сучасними процесами у середовищах міст Івано-Франківщини. Опрацьовано значний пласт інформаційних візуальних елементів, що носять рекламний, інформаційний, культурно-просвітницький характер і визначають сучасну візуальну айдентику регіону. Проведений аналіз дозволяє сформулювати уявлення про актуальний стан інформаційного поля та пов'язані з ним політичні, соціокультурні процеси.

Особливої уваги заслуговує четвертий розділ дисертації, в якому детально прослідковано особливості інформаційного поля міст Суючжоу і Ополе (дисертація, підрозділи 4.1 та 4.2). Значну роль на цьому етапі дослідження

відіграли експедиційно-польові розвідки, здійснені авторкою в Китаї та Польщі. Завдяки ним здобувачці вдалося ввести в роботу суб'єктивний досвід від інтеракцій з міським середовищем, поданий із точки зору іноземного туриста, й проаналізувати деякі тонкощі та складності, пов'язані із похибками в організації візуальних знакових систем. Дисертантка вдається до вивчення культурних, етнічних, ментальних особливостей країн та їх вплив на формування специфічного інформаційного урбаністичного поля. Логічним продовженням ретельного дослідження візуальних комунікацій Східної і Західної культур стало використання їх досвіду для модернізації, реорганізації та модифікації міських знакових систем Івано-Франківщини (дисертація, підрозділ 4.3). Авторка виділяє ряд проблемних аспектів, що мають негативний вплив як на формування візуального іміджу території, так і на базові потреби людей у їхніх інтеракціях із середовищем. Та, орієнтуючись на ефективні практики іноземних міст, пропонує альтернативні моделі організації інформаційного поля українських міст. Відзначаємо практичну вагу та значимість проведеної С. Чучук наукової роботи.

Результати дослідження дають підстави стверджувати, що вихідна методологія є правильною, поставлені завдання реалізовані, мета досягнута. Підсумкові висновки сприймаються як цілком логічне теоретичне завершення роботи

Позитивно оцінюючи рівень розробки наукових і методичних положень, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, необхідно відмітити дискусійний характер деяких положень.

1. Зауважимо, що попри наявність значної кількості ілюстративних додатків, відсутній їхній анотований список, що надав би повну інформацію про джерела, роки та авторів використаних авторкою світлин.
2. Згідно існуючих вимог, опублікованих у нормативних документах, вимагається надання списку використаних літературних джерел у кінці

кожного розділу. Також звертаємо увагу на нові стандарти, згідно яких НЕ потрібним є виділення висновків до кожного розділу окремим заголовком та подання їх у змісті.

- Зазначимо використання дисертанткою у тексті понять «середина ХХ ст.» та «друга половина ХХ ст.» як взаємозамінних. Проте, «середина» є поняттям більш абстрактним, тоді як «друга половина» позначає період з 1 січня 1950 р. Вважаємо використання поняття «друга половина» більш точним і доречним для представленої роботи.

Зазначені зауваження не знижують наукову цінність рецензованої дисертації, результати якої чітко й у повній мірі сформульовані в авторефераті.

Дисертація є новою, самостійною, оригінальною і завершеною працею, виконаною на достатньому науковому рівні, з позицій сучасної методології, розв'язує важливу, недосліджену раніше проблему і є конкретним вагомим внеском у вітчизняну культурологію і мистецтвознавство. За своїм змістом і оформленням робота цілком відповідає необхідним вимогам до кандидатських дисертацій, а її авторка заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата мистецтвознавства зі спеціальності 26.00.01 – теорія та історія культури.

Доктор мистецтвознавства, старший науковий співробітник,
Головний науковий співробітник Інституту проблем
Сучасного мистецтва НАМУ, Заслужений діяч мистецтв
України

Роготченко О.О.

